"ఇంకో బాటిల్ తెరవరా!" అన్నాడు సూర్యం.

"ఇంకొక్కటే ఉందిరా!" అన్నాడు సత్యం.

"అదే కానివ్వు, నలుగురం నాలుగు ముక్కలు పంచుకుందాం." రాజు.

"అబ్బ! ఇంకో రెండు బాటిల్సు ఉంటే ఏం మజాగా ఉండేదిరా! సరిగ్గా మంచి పట్టులో కొచ్చేప్పటికి అయిపోయింది!" మూర్తి అన్నాడు.

సూర్యం, సత్యం, రాజు, మూర్తి బి. ఎ. మొదటి ఏడాదిలోకి వచ్చారు. నలుగురు చాలా గాఢమైన స్నేహితులు. వాళ్ళ కప్పుడప్పుడు సెలవు రోజుల్లో ఖుషీ చేస్తూండడం అలవాటు.

ఆ రోజు ఆదివారం. మామిడితోపు లోని ఇసుకలో బరకం పరుచుకుని నలుగురూ కూర్చుని ఉన్నారు. చుట్టూ ఖాళీ చేసినవి, చెయ్యవలసినవి బాటిల్సు, ట్రాన్సిస్టరు ఉన్నాయి. మధ్య పేక ముక్కలు, బూంది, పకోడీలు, బజ్జీలు వగైరా. దవిగ్గా సాగుతూంది.

"నన్ను గనక ప్రధానమంత్రిని చేస్తే సిక్కుకూళాయిల్లాగ ఎక్కడ పడితే అక్కడ రమ్ పంపులు పెట్టించేసి, పంపు తిప్పగానే బీరు వచ్చేలాగ చేయించేస్తాను!" రాజు.

"అలాగే డబ్బు కుళాయిలు కూడా పెట్టించెయ్యి! తిప్పగానే రూపాయలు రూపాయలు అలా పడిపోవాలి!" సూర్యం.

"లేకపోతే, బాటిలు ఏడు రూపాయలు పెట్టి ఎవడు కొనగలడు?" మిరపకాయ బజ్జీ ఒకటి నోట్లో పెట్టుతూ అన్నాడు సత్యం.

"బీరు కావాలంటేనే ఈ బాధ! నక్కగా రమ్ తాగితే మజాగానూ ఉంటుంది, ఉబ్బూ తక్కువ!" రాజుకి ఈ లైనులో మిగతా వాళ్ళకన్నా అనుభవం ఎక్కువ.

"ఛ! ఛ! రమ్ తాగడమేమిట్రా? అది చౌకరకం!" డబ్బు ఎక్కువ ఖర్చు పెడితేగాని స్టేటస్ పెరగదనే అభిప్రాయం సూర్యంది.

"రమ్ కయినా డబ్బు ఉండాలిగా? ఊరికే ఏదీ రాదు!"

"డబ్బు కేముందోయ్! మనం ఇలా పది కాలాలపాటు చదువుకుంటూండాలి! మన పెద్దవాళ్ళు మన ముద్దరిస్తూ మనుకుంటూండాలి! వాళ్ళు బాగుండాలి! 'పేరెంట్స్ జిందాబాద్!'" మూర్తి నాన్న లక్షాధికారి.

నలుగురూ నవ్వారు.

"మా నాన్న చూడు. 'నాన్నా, ఓ వంద పంపు' అని ఇలా కార్డు రాయగానే అలా పంపులోంచి నీళ్ళు వచ్చినట్టు, తిరుగు టపాలో పంపేస్తాడు!" రాజు నాన్న రాష్ట్రప్రభుత్వంలో పెద్ద ఆఫీసరు.

"ఏం నాన్నోగాడు, మా నాన్నా అంతే! ఇంకా అప్పుడప్పుడు సానియమార్గరుగా ఆశ్చర్యపోతుంటాడు, స్వయంగా రాస్తే నా వస్తాడు; లేకపోతే టి. ఎమ్. ఓ. నో పంపుతాడు!" సత్యం.

నలుగురూ పితృభక్తి పరాయణులై వాళ్ళ తండ్రుల ఘనతని, అమాయకతని కొంచెం హేళన నిండిన గొంతులతో చెప్పుకున్నారు.

ఇంతలో మూర్తికి ఒక బ్రిలియంట్ ఐడియా వచ్చింది.

"ఈ వేళే నలుగురం ఇంటికి టెలిగ్రామ్ ఇద్దాం. 'సెండ్ వన్ హండ్రడ్ ఇమీడియట్లీ!' అంతకన్నా ఇంకేం ఉండకూడదు. చూద్దాం ఎవరికి

దీదువాను
హనుమంతరావు

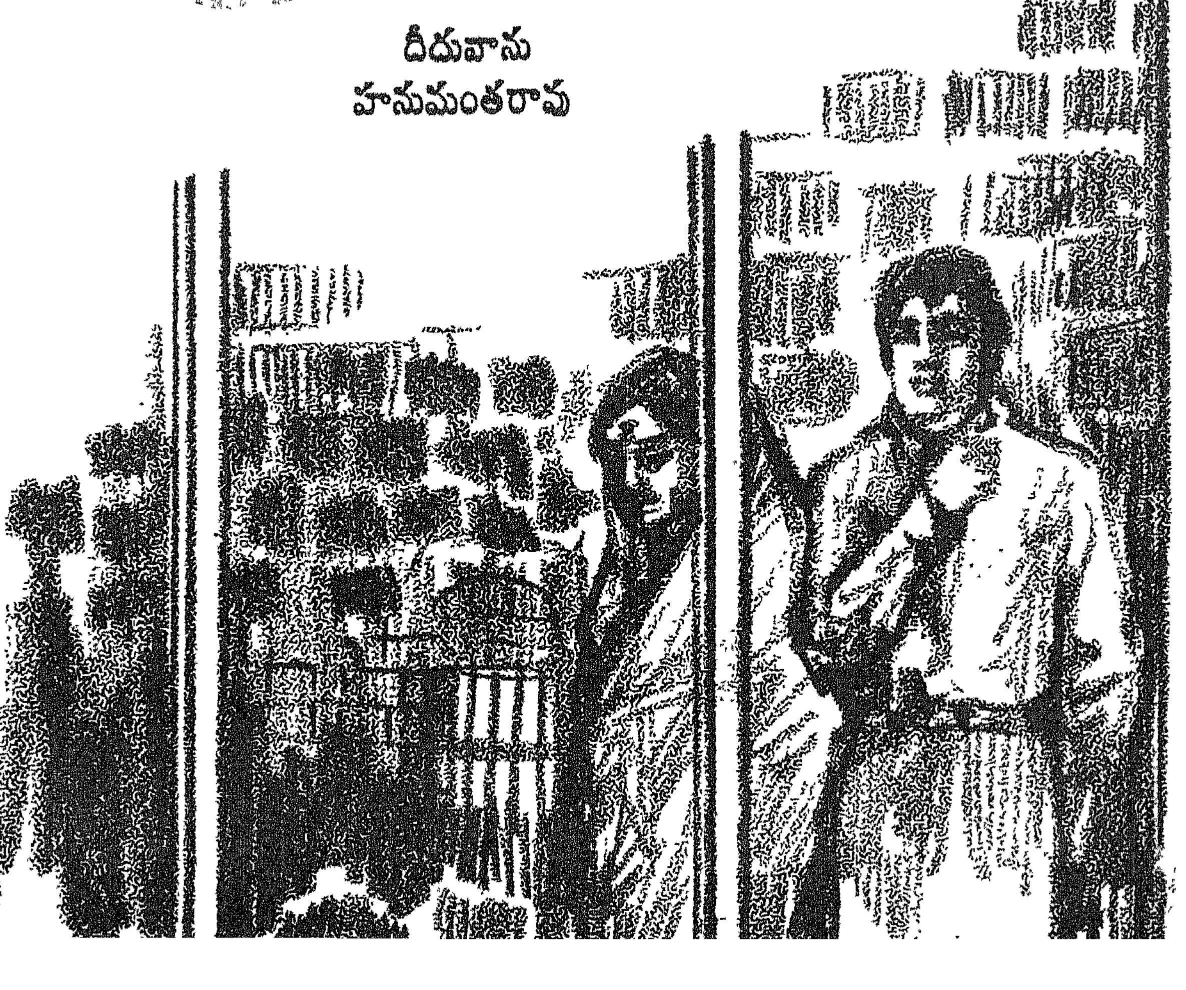

ముందు డబ్బు వస్తుందో? డబ్బు రాగానే, వచ్చే ఆదివారం ఇంతకన్నా మంచి పార్టీ చేసుకోవచ్చు!" కన్ను గీటాడు.

అందరూ ఉత్సాహంగా "ఓ కే" అన్నారు.

ఆఖరి బీరుబాటిలు ఖాళీ అయింది

రమ్మీలో సూర్యానికి నాలుగ గంటల్లో ఎంభై రూపాయలు పోయాయి. డబ్బు అయిపోయింది ఎలాగూ ఇంటికి డబ్బు కోసం వ్రాయక తప్పదు. టెలిగ్రామ్ ఇస్తే తొందరగా నాన్న పంపుతాడు

సూర్యం నాన్న ఆదేదో ఆఫీసులో పని చేస్తున్నాడు. కాషియరు. ఆస్తి లేదు. రెక్కలే ఆధారం. ఇంకా ఇద్దరు మగపిల్లలున్నారు. నలుగురు ఆడపిల్లలకి పెళ్ళి చేయాలి. తొందరగా సూర్యం చేతి కందివస్తే తన భారం కొంత పంచుకుంటాడన్న ఆశతో ఉన్నాడు.

టెలిగ్రామ్!

లక్ష్మమ్మ గుండె ఆగినంత పనయింది. ఇంగ్లీషు ముక్కలు రాని లక్ష్మమ్మ పోస్ట్‌మన్ చేత చదివి అర్థం చెప్పించుకుంది. సూర్యానికి వంద రూపాయలు అర్జెంటుగా కావాలి. కొడుకు పెద్ద చదువు చదువుతున్నాడు, ఏం ఇబ్బందుల్లో ఉన్నాడో ఏమో? తిండి సరిగ్గా తింటున్నాడో లేదో? రొంప, జలుబు, జ్వరం ఏమన్నా చేసిందో? లేకపోతే గ్రహచారం బాగుండక ఏ ప్రమాదమన్నా జరిగి, ఏ లారీ, కారు క్రిందో పడి. . . అమ్మో! లక్ష్మమ్మ మనసు పరిపరి విధాల పోయి, కీడునే ఊహించింది. ఎంత అవసరంగాకపోతే టెలిగ్రామ్ ఇస్తాడు?

హడావిడిగా రెండో కొడుకు రామూన్ని పిలిచి, మొగుడి దగ్గిరికి ఆఫీసుకి పంపింది.

సాయంకాలం ఇంటికి వచ్చాడు సూర్యం తండ్రి, కృష్ణ భగవాన్లు.

భగవాన్లు ఉస్సుమంటూ నీరసంగా కుర్చీలో కూలబడగానే లక్ష్మమ్మ ఖంగారుగా మొదలుపెట్టింది. "అబ్బాయినించి టెలిగ్రాం చూశారా? ఏం ఇబ్బందుల్లో ఉన్నాడో ఏమో? ఎక్కడన్నా డబ్బు సందర్భం చూశారా?"

"ఎక్కడ చూడమంటావు? తెలియనట్లు మాట్లాడతావేం? నెలాఖరు రోజుల్లో ఎక్కణ్ణించి వస్తుంది డబ్బు?" విసుక్కున్నాడు భగవాన్లు.

"అదికాదండీ! పిల్లవాడు మరక్కడ ఏమ్నిలే పడుతున్నాడో, రోగం రొష్టుతో అవస్థ పడుతున్నాడో? చూస్తూ ఊరుకుంటామా?"

"కాలేజీఫీజు కాకుండా నెల నెలా వంద రూపాయలు పంపుతూనే ఉన్నాం గా యేమా! ఇప్పు డకస్మాత్తుగా ఈ వంద రూపాయలకు అవసరం ఏమొచ్చింది? పోనీ, ఉత్తరం ఏదన్నా తాపీగా వ్రాశాడా?" భగవాన్లుకి కోపం ఎక్కువైంది.

"ఉత్తరం వ్రాసేందుకు సావకాశం లేకపోబట్టే టెలిగ్రామ్ ఇచ్చి ఉంటాడు. ఎలా ఉన్నాడో ఏమిటో?" లోపలికి పోతూ బాధగా హీనస్వరంతో అంది లక్ష్మమ్మ.

భగవాన్లుకి టెలిగ్రామ్ వచ్చినప్పటి నించీ మనసు మనసులో లేదు. ఆఫీసు పనితో వచ్చే నీరసానికి సాయం, ఈ టెలిగ్రామ్ తెచ్చి పెట్టిన నీరసం మరింత క్రుంగదీసింది. ఎలా ఉన్నాడో సూర్యం? అసలే అభిమానపరుడు. తను పంపక పోతే ఏం బాధ పడతాడో? పెళ్ళాం దగ్గిర పైకి ఎంత పట్టనట్టు మాట్లాడినా, భగవాన్లు మనసులో లక్ష్మమ్మ లేపిన అనుమానాలు, భయాలు చాలా ఉన్నాయి.

భగవాన్లు కళ్ళు మూసుకున్నాడు. ఒక్క నీటిబిందువు కనుకొలకుల్లోంచి క్రిందికి జారింది.

"ఏమండీ, ఏమన్నా చూశారా?" విస్తరిలో అన్నం వడ్డించి మళ్ళా ప్రశ్నించింది లక్ష్మమ్మ. ఆమె మనసులోని ఆందోళనఅంతా ముఖం మీద కనబడింది.

"ఏమిటి చూడమంటావు? ఊరిలో ఎందరి దగ్గర చేబదుళ్ళు అడగను? ఇచ్చే వాళ్ళందరి దగ్గరా ఇంతకు ముందే పుచ్చుకున్నాం. కాస్తో కూస్తోనా? వంద రూపాయలు! పోనీ, ఏ నగో, నట్రో అయినా ఉంటే అమ్మి పారేయడానికి వీలుండేది. వెండికంచం కాడినుంచీ తాకట్లు పెట్టి, అవి తీర్చలేక అమ్మి పారేశామాయెను! ఇంకెక్కడి నుంచి తీసుకురాను?"

"మన దరిద్రమే అంత! ఊర్లో అందరూ బ్రతకడం లేదూ? పిల్లలకి పెద్ద చదువులు చదివించుకోవడం లేదూ? వాళ్ళందరి పిల్లలు పెళ్ళిళ్ళు, పెద్ద ఉద్యోగాలు లేకుండానే ఉంటున్నారా? మీ ఆఫీసులో వాళ్ళు మాత్రం ఎంతెంత సంపాదిస్తున్నారు! పార్వతమ్మ విన్నగాక మొన్న నెక్లేస్ చేయించుకుంది. ఏం, పార్వతమ్మ మొగుడిది మాత్రం మీ లాంటి ఉద్యోగం కాదూ?"

"వాడెవడో గడ్డి కరిచాడని నన్నూ కరవమంటావేమిటి?"

"గడ్డి కరిచాడని మీ రంటున్నారు. ఊర్లో అంతా ఏమంటున్నారు? పార్వతమ్మ మొగుడు ప్రయోజకుడంటున్నారు. పార్వతమ్మ ఒంటినిండా నగలు దిగేసుకుంటూంది. కొడుకులు పెద్ద చదువులు చదువుతున్నారు. మనలాగ కొడుకు అవస్థలో ఉండి వంద రూపాయలు పంపమని టెలిగ్రామ్ ఇస్తే పంపుకోలేని

[illegible] అక్కడ్నించి [illegible]

[illegible] తిండి మానేసి [illegible]

[illegible]

[illegible] విజయం.

[illegible] మూర్తి [illegible]

[illegible] ఎం. ఏ. చదివించి [illegible] కలలు కన్నాడు [illegible] ఉండి, ఒక్క [illegible] రూపాయలు పంపమంటే, [illegible] పోయె, కనీసం పాతిక [illegible] స్థితిలో ఉన్నాడు!

[illegible] రాత్రి తెల్లవార్లూ అవే ఆలోచనలు రాసాగాయి. భార్య తనని అప్రయోజకుడంది. అటు కొడుకు అప్పుల్లో ఉన్నాడు. డబ్బు పంపకపోతే ఏమౌతుందో?

* * *

మూడోనాడు మూర్తి సగర్వంగా తలఎత్తుకుని ఆ ఉదయమే తనకి టెలిగ్రామ్ బంట్రోతు అందించిన పది కొత్త వంద రూపాయల నోటు అందరికీ చూపెట్టాడు.

“మా నాన్న పాతిక రూపాయలు పంపాడురా!” అన్నాడు రాజు నీరసంగా.

“మా నాన్న తరవాత మామూలు మనియార్డరులో ఇరవై రూపాయలు పంపుతున్నానని ముందుగా ఓ కార్డు ముక్క వ్రాశాడు. ఊరికే వ్రాయడం కాదు, అర్థం చేసుకోవాలని, చదువు మీద మనసు ఉంచుకోవాలని కార్డు నిండుగా ఉపదేశం చేశాడు! అసలు ఈ ఫాదర్స్ వాళ్ళకి వ్యతిరేకంగా సన్స్ అసోసియేషన్ లాంటిది ఒకటి పెట్టాలిరా!” అంటూ విసుక్కున్నాడు సత్యం. సత్యం నాన్నకూడా పెద్ద ఆఫీసరు.

“ఇంతకీ నీ గొడవేమయిందిరా, మూర్తీ, ముఖం వేలాడేశావు? మా నాన్న లక్షలు వ్యాపారం చేస్తాడని, ఇంపాలా కారుందని, ఎయిర్ కండిషన్డ్ బెడ్‌రూమ్ ఉందని తెగ కోస్తావు!” రాజు మూర్తిని అడిగాడు.

“మా నాన్న మీ నాన్నల కంటే పీనాసోడు! అసలు డబ్బు పంపనని, ఒకటో తారీఖున పంపే వంద రూపాయలతోనూ పొదుపు చేసి పెట్టుకోవాలని ముందుగానే చెప్పాడు కాబట్టి, మధ్యలో పంపడమన్నది అసలు జరగదన్నాడు. కాదు అంటే, చదువు మానిపించి ఇంట్లో కూర్చో బెట్టినాకూడా బెదిరించాడురా!”

అందరూ నవ్వారు. ఏదేమయినా మూర్తిమంతటి అదృష్టవంతుడు లేడని అంగీకరించారు.

ఆ రాత్రి మూర్తి పక్క మీద వెల్లకిలా పడుకొని, తన చదువు కాపాడిన తండ్రికి ఎన్నో కృతజ్ఞతలు మనసులోనే అర్పించుకున్నాడు.

“డాడ్, యువార్ గ్రేట్ ఆఫ్ యు!” అని పైకికూడా అని మురిసిపోయాడు ఇంగ్లీషు సినిమాలోలాగ.

“టెలిగ్రామ్!”

మూర్తి ఉలిక్కిపడి లేచాడు. రాత్రి పది గంటల వేళ టెలిగ్రామ్ ఏమిటి అనక!

“స్టార్ట్ ఇమ్మీడియట్లీ!”

ఉలిక్కిపడి, హడావిడిగా పెట్టె సర్దుకొని రాత్రి ఒంటి గంట బండి అందుకొని ఊరికి బయలుదేరాడు. మరునాడు తొమ్మిది గంటలకిగాని ఇంటికి చేరడు.

ఇంటికి చేరగానే ఎవరూ ఏడవడం లేదు. అంతా ఇంట్లోనే ఉన్నారు, నాన్న తప్పించి.

“ఏందిరా, నాయనా, ఎలా ఉంది?” అడిగింది తల్లి. ఆమె కళ్ళు నీళ్ళతో బాగా కడిగేసిన గుంకరాళ్ళలాగున్నాయి.

“నా కేం అయింది? నాకు బాగానే ఉంది! నాన్నేరి? నన్నెందుకు పిలిచారు?”

తల్లి సమాధానమివ్వకుండానే ఏడవడం మొదలు పెట్టింది.

“ఏమిటయిందమ్మా?” నెమ్మదిగా, ఆందోళనగా అడిగాడు మూర్తి.

“నాన్నగారిని జైల్లో పెట్టారు!” అన్నాడు రామం మెల్లిగా.

“నీకు వంద రూపాయలు పంపాలని ఆఫీసులో డబ్బు వాడారుట, నాయనా. కిట్టని వాళ్ళెవరో ఆఫీసరుకి చెప్పి, అదంతా లెక్కలు తీయించి ఈయన మీద రిపోర్ట్ చేశారట!” తల్లి రాగాలు తీస్తూ చెప్పింది.

మూర్తికి ఏడుపు తోసుకొస్తూంది. తను పంపమన్న వంద రూపాయల కోసం నాన్న ఎంత పని చేశాడు!

* * *

“నాన్నా! ఎంత పని చేశారు? డబ్బు సందర్భం కాలేదని వ్రాసి పడేయరాదా? అందర్లో తలవంపులు కలిగే ఈ పని ఎందుకు చేశారు?”

జైలు ఊచల కటకటాల వెనక నిలబడ్డ తండ్రిని అడిగాడు మూర్తి. భగవాన్లు మాట్లాడలేదు.

“నలుగురిలో మేం తల ఎత్తుకు ఎలా తిరగడం చెప్పండి! జీవితానికంతటికీ మాయని మచ్చలాగ పడిందే! పోనీ, ఏదన్నా చేసినా కొంచెం తెలుసుకొని, నేర్పుగా చేసి ఉండవలసింది. ఎంతోమంది ఇంతకన్నా పెద్ద పెద్దవి ఎన్ని చేసి తప్పించుకోవడం లేదు? మీ కెందుకు ఇలా ఇరుక్కోవాలి?”

తనొక తెలివి తక్కువ దద్దమ్మ అంటున్నాడు కొడుకు! పెట్టు బిడ్డ వెంటనే భార్యకూడా అలాగే అంది! భగవాన్లు కళ్ళు మూసుకున్నాడు. ఏమీ మాట్లాడలేదు.

ఏం మాట్లాడాలో తెలియడం లేదు భగవాన్లుకి.

సర్కారువారు భగవాన్లు చేసిన నేరానికి ఆరు నెలలు కఠిన కారాగారశిక్ష విధించారు! జైలు కటకటాల వెనక నిలబడి భగవాన్లు ఏం మాట్లాడినా అసహజంగా, అప్రయోజకుడి ఎక్స్‌ప్రెషన్ వేస్తున్నట్టే ఉంటుంది.

ప్రభుత్వం ఎలాగూ తన ఎక్స్‌ప్లనేషను వినలేదు, వినదు. కాని, చివరికి భార్య, కొడుకుకూడా వినలేదు. తన మీద ‘అప్రయోజకుడు’ అన్న ముద్ర శాశ్వతంగా పడిపోయింది!

కాని. . . కాని. . . కాని. . .

తానేం చేశాడు? ఎందుకు చేశాడు? ఎవరి కోసం? ఏ పరిస్థితుల్లో? ఎవరి క్కావాలి ఈ సమాధానాలు?

“మీ రింతటి పని చేసి మమ్మల్ని గంగలో ముంచుతా రనుకో లేదు!” అంది లక్ష్మమ్మ.

“నాన్నా, నీ తెలివితక్కువ వల్ల మా అందరి నిండు జీవితాలకి కార్చిచ్చులాంటి వాత పెట్టావు!” అన్నాడు మూర్తి.

అన్నిటికీ భగవాన్లుది ఒక్కటే సమాధానం — మూసిన కనుకొలకుల్లోంచి జారే కన్నీటిబిందువు. ★

నేటోడు వాటోడు — చిత్రం—వి. రామచంద్రరావు (గుంటూరు)